

Suomi pelastui vuonna 1918 ensin Saksan avulla ja sitten sen avulta

Vietämme ensi vuonna Suomen itsenäistymisen satavuotisjuhlaa. Pian itsenäiseksi julistautumisen jälkeen Suomi syöksyi traagiseen sisällissotaan – ja tässä kohtaan yleensä syytätään mainitaan, että Saksan sotilaallinen apu pelasti Suomen punaisten ja bolševikkien kynsistä. Epäilemättä saksalaisen kenraali **Rüdiger von der Goltz**in komentaman Itämeren divisioonan mairinnousu punaisten selustaan huhtikuun alussa 1918 Hangossa auttoi maan laillista hallitusta voittoon kapinallisista punaisista. Saksan apu ei ehkä ratkaissut sotaa, mutta se lyhensi sitä ja vähensi sillä tavoin myös kuolonuhrien määrää.

Suomi siis pelastui keväällä 1918 Saksan avulla, mutta paljon vähemmälle huomiolle on jäänyt se, että syksyllä 1918 Suomi pelastui myös Saksan avulta. Saksan avulla on selvä, mutta miten niin myös sen avulta?

Taistelujen tauottua toukokuun alussa 1918 Itämeren divisioonana, noin 13 000 miestä, jäi Suomeen yli puoleksi vuodeksi. Sotilaallisen avun myötä ja sen hintana Suomen valkoinen hallitus luovutti maansa lähes ehdoitta Saksan keisarikunnan käsiin. Maaliskuun alussa 1918 Saksan kanssa solmitut valtio-sopimukset olisivat tehneet Suomesta siirtomaan, jonka ulkomaankauppaan ja luonnonvaroihin Saksa olisi saanut lähes rajoittamattoman nautintaoikeuden. Tällaista valtiota kutsutaan kansainvälisessä politiikassa protektoraatiksi tai vasallivaltioksi. Saksalaiset jäivät keväällä 1918 Suomeen perustamaan armeijaa, josta oli määrä tulla ”Pohjolan teräsnyrkki”. Sen tehtävänä olisi jatkossa ollut Saksan sotilaallisten intressien puolustaminen Koillis-Euroopassa.

Lokakuun alussa suomalaiset valitsivat kuninkaakseen Hessenin prinssin Friedrich Karlin, jonka tarkoitus oli lujittaa aseveljeys verisitein. Kesällä 1918 käytiin neuvotteluja Suomen ja Saksan sotilasliitosta, jonka puitteissa Suomen armeija olisi joutunut Saksan yleisesikunnan täydelliseen käskyvaltaan. Tältä ”avulta” Suomi pelastui vain siksi, että Saksa kärsi länsirintamalla tappion, jonka seurauksena marraskuun alussa 1918 koko keisarikunta romahti.

Tässä lyhyesti kirjamme suuri kertomus ja kansainvälinen konteksti. Kirja kertoo myös pienestä ihmisestä, sotilaista ja heidän elämästään Suomessa. Heidän perustehtävänä oli perustaa Suomeen armeija ja kouluttaa sotilaita. Rivisotilaat huolehtivat myös noin 4 000 Suomeen tuodun hevosen, vajaan sadan lehmän ja muutaman aasinkin hoidosta. Saksalaiset aloittivat hevosten hoitokoulutuksen Suomessa. Vapaa-aikanaan sotilailta oli luonnollisesti kanssakäymistä suomalaisten kanssa, ja suomalaiset halusivat, että saksalaiset viihtyisivät täällä. Sotilaille avattiin sotilaskoteja, järjestettiin valistavia esitelmiä Suomen kulttuurista, tarjottiin ilmaisia konsertteja, elokuvia, kahvikekkereitä ja tansseja. Varsinkin Helsingin katukuvaa hallitsi myös saksan kieli. Yritysten ilmoituksia ja mainoksia tehtiin myös saksaksi ja sotilaille ilmestyi saksankielinen päivälehti. Lieveilmiöiltäkään ei pulaa välttytty. Rivisotilaat ”besorkkasivat” elintarvikkeita ja myivät niitä ja alkoholia mustan pörssin kaupassa. Suomessa kaatuneiden Finlandskämpfereiden perheille kerättiin rahaa ja heille lähetettiin avustuspaketteja, ja tässä avustustyössä naisilla oli tärkeä rooli. Vuodesta 1919 lähtien orpolapsia kutsuttiin kesäksi Suomeen lomalle.

Valkoisessa Suomessa saksalaisia pidettiin kuitenkin pyyteettöminä auttajina, jotka hyvää hyvyttään vuodattivat vertaan Suomen vapauden puolesta. Vain harvat suostuivat näkemään, että saksalaisten perimmäiset motiivit olivat itsekkäät. Jopa Itämeren divisioonan komentaja, kenraali von der Goltz toi moneen kertaan kirjoituksissaan ja puheissaan esiin sen, että saksalaiset olivat tulleet Suomeen ensisijaisesti omien intressiensä vuoksi. Kiitollisuus Saksaa kohtaan oli niin syvää, että se esti monia uskomasta näkemäänsä. Ajatus Saksasta, maailman johtavasta kulttuuri- ja soturikansasta, pienen Suomen pyyteettömänä auttajana oli ylevä ja kaunis. Kunpa se vain olisikin ollut totta! Sen jälkeen kun Saksan keisarikunta oli marraskuun alussa 1918 sortunut, Itämeren divisioonana joutui lähtemään Suomesta. Kun viimeinen saksalaisten laiva lähti 14.12. satamasta, Suomella oli edessään poliittinen suunnanmuutos, jota ympärysvallat valvoivat.

Kirjoitus perustuu Marjaliisa ja Seppo Hentilän lokakuussa 2016 ilmestyneeseen kirjaan ”Saksalainen Suomi 1918 – Kuinka Suomi pelastui Saksan avulta?”. Siltala, ISBN 978-952-234-384-0. Hentilöiden aiheeseen liittyvät esitelmätilaisuudet kuuluvat SSSL:n kulttuuriohjelmaan 2017.